Motion 2016:45 av Tomas Eriksson m.fl. (MP) om klimatväxlingsfond för minskad klimatpåverkan

34

LS 2016-1574

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2017-08-16

LS 2016-1574

Landstingsstyrelsen

Motion 2016:45 av Tomas Eriksson m.fl. (MP) om klimatväxlingsfond för minskad klimatpåverkan

Föredragande landstingsråd: Gustav Hemming

Ärendebeskrivning

Tomas Eriksson m.fl. (MP) har till landstingsfullmäktige lämnat en motion i vilken de föreslår att Stockholms läns landsting inför en s.k. klimatväxlingsfond.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Landstingsrådsberedningens motivering

Tomas Eriksson m.fl. (MP) har lämnat en motion där de föreslår att införa en klimatväxlingsfond som en del av landstingets miljöarbete.

Stockholms läns landsting har ett av det offentliga Sveriges mest ambitiösa miljöarbeten, som tar ytterligare steg framåt i och med landstingets budget för 2018. Gällande målsättning är att landstinget ska minska sina utsläpp av växthusgaser med 75 procent till 2021 jämfört med 1990. Det inkluderar utsläpp i form av köldmedia, lustgas, anestesigaser, energianvändning för egna fastigheter, samt kollektivtrafik och andra betydande resor och transporter. Därtill finns bland annat mål om att minska klimatpåverkan från patientmåltider och bygg- och anläggningsprojekt. De styrmedel och verktyg som används för att driva miljöarbetet framåt behöver vara kostnadseffektiva och inte i onödan skapa byråkrati för landstingets verksamheter.

En intern klimatväxlingsfond skulle eventuellt kunna övervägas som styrmedel om det vid en kommande utvärdering visar sig att det arbetssätt som fastslagits i landstingets miljöprogram inte varit tillräckligt för att nå landstingets klimatmål. Innan ett sådant system övervägs bör dock

alternativa styrmedel utredas och bedömas utifrån förväntad nytta, förväntade kostnader inklusive administrativa kostnader, eventuella målkonflikter samt genomförbarhet. Lärdomar från andra regioner och från kommuner skulle i sådana fall behövas analyseras grundligt. Exempelvis kan Landstinget i Västernorrlands utvärdering av sitt klimatväxlingssystem utgöra ett underlag för SLLs arbete med miljömålen kopplat till tjänsteresor.

I SLL Mål och budget 2018 anges följande:

> ”Mätetal, handlingsplan och riktlinjer på landstingsövergripande nivå för att minska klimatpåverkan från tjänsteresor bör tas fram. Inom ramen för målet att minska klimatpåverkan för tjänsteresor ska möjligheten till klimatkompensation utredas. Möjligheten att ge automatiskt företräde för elbilar vid tjänsteresor med taxi bör också undersökas. Om möjligt ska dessa åtgärder också implementeras under 2018.”

Möjligheten till klimatkompensation för tjänsteresor kommer följaktligen utredas och om möjligt implementeras under 2018. Noteras bör dock att klimatkompensation och klimatväxlingsfond inte nödvändigtvis är samma sak.

Flertalet av de specifika förslag som motionärerna för fram för övriga områden kompliceras av att mätmetoder, redovisningssystem eller administration inte är tillräckligt utvecklade eller tillämpbara samt att den bedömda nyttan eller kostnadseffektiviteten jämfört med övrigt pågående arbete inte är tillräckligt stor.

Beslutsunderlag

Arbetsutskottets protokollsutdrag den 29 augusti 2017
Miljöberedningens protokollsutdrag den 23 augusti 2017
Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 2 maj 2017
Motion 2016:45

Irene Svenonius Gustav Hemming

Gustaf Drougge

§ 20
Motion 2016:45 av Tomas Eriksson m.fl (MP) om klimatväxlingsfond för minskad klimatpåverkan

LS 2016-1574

Ärendet utgår

Beslutsexpediering:
Akt

Stockholms läns landsting

2017-05-02
LS 2016-1574

Landstingsstyrelsen
Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektörens stab
Fredrik Åstedt

Landstingsstyrelsens
miljöberedning

Motion 2016:45 av Tomas Eriksson m.fl. (MP) om klimatväxlingsfond för minskad klimatpåverkan

Ärendebeskrivning

Tomas Eriksson m.fl. (MP) har till landstingsfullmäktige lämnat en motion i vilken de föreslår att Stockholms läns landsting inför en s.k. klimatväxlingsfond.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 2 maj 2017
Motion 2016:45

Förslag till beslut

Miljöberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att att anse motionen besvarad.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Tomas Eriksson m.fl. (MP) har till landstingsfullmäktige lämnat en motion i vilken de föreslår att fullmäktige beslutar införa ett system med en s.k. klimatväxlingsfond. Fullmäktige föreslås vidare besluta att varje nämnd och bolag ska bidra till fonden utifrån sin klimatpåverkan. Motionärerna föreslår att ansökningar om att genomföra åtgärder finansierade från fonden ska prioriteras utifrån var möjligheterna till minskad klimatpåverkan är som störst.

Förvaltningen menar att en klimatväxlingsfond eventuellt skulle kunna övervägas som styrmedel om det vid en kommande utvärdering visar sig att det arbetssätt som fastslagits i landstingets miljöprogram inte varit tillräckligt för att nå landstingets klimatmål. Innan ett sådant system övervägs bör dock alternativa styrmedel utredas och bedömas utifrån förväntad nytta, förväntade kostnader inklusive administrativa kostnader, eventuella målkonflikter samt genomförbarhet. Förvaltningen anser att motionen ska anses besvarad.

Bakgrund
Enligt motionärerna har var tjugonde svensk kommun och några landsting infört ett system där man inom den egna organisationen klimatkompenserar sina utsläpp. Systemet går enligt motionärerna ut på att verksamheterna får betala en avgift baserat på sin klimatpåverkan till ett särskilt konto. Dessa medel används sedan till utsläppsminskande åtgärder inom den egna organisationen. I de kommuner och landsting som infört detta system har pengarna enligt motionärerna bl.a. gått till att införskaffa elcyklar, anordna cykelparkeringar och köpa in kollektivtrafikkort till personalen. Motionärerna menar att inrättandet av en klimatväxlingsfond i Stockholms läns landsting skulle vara ett effektivt sätt att skapa incitament för att uppnå målen i landstingets miljöprogram.

Överväganden
Landstingsfullmäktige antog den 15 november 2016 Miljöprogram 2017-2021 för Stockholms läns landsting, LS 2015-0092. I miljöprogrammet fastslås målet att landstinget till 2021 ska minska sina utsläpp av växthusgaser med 50 procent jämfört med 2011 och med 75 procent jämfört med 1990. Landstingets klimatmål omfattar utsläpp i form av köldmedia, lustgas och anestesigaser, energianvändning för egna fastigheter, samt kollektivtrafik och andra betydande resor och transporter. Därtill finns mål om att bland annat minska klimatpåverkan från patientmåltider och bygg- och anläggningsprojekt. Landstingets övergripande klimatmål anses uppnått om övriga delmål i miljöprogrammet är uppnådda år 2021. Miljöprogrammet är styrande för landstingets nämnder och bolag genom att målen ska brytas ned i lokala mål och handlingsplaner inom respektive verksamhet.

Förvaltningen menar att en klimatväxlingsfond eventuellt skulle kunna övervägas som styrmedel om det vid en kommande utvärdering visar sig att det arbetssätt som fastslagits i miljöprogrammet inte varit tillräckligt för att nå klimatmålen. Innan ett sådant system övervägs bör dock alternativa

styrmedel utredas och bedömas utifrån förväntad nytta, förväntade kostnader inklusive administrativa kostnader, eventuella målkonflikter samt genomförbarhet.

Förvaltningen anser att det inte är tydligt om motionärerna avser att den föreslagna klimatväxlingsfonden skulle omfatta total klimatpåverkan från landstingets nämnder och bolag, eller enbart klimatpåverkan kopplat till miljömålen om energieffektivisering, patientmåltider och tjänsteresor. Nedan följer överväganden utifrån olika ansatser.

Klimatväxlingsfond baserat på total klimatpåverkan på nämnd- och bolagsnivå
En klimatväxlingsfond som baseras på total klimatpåverkan skulle kräva en omfattande utveckling av mät- och redovisningssystem, samt av den administrativa styrningen inom landstinget. I landstingets miljöredovisning beräknas och redovisas i nuläget inte klimatpåverkan på nämnd- och bolagsnivå. Detta skulle inte heller vara möjligt för landstingets totala klimatutsläpp, då t.ex. energiförbrukning inte fullt ut kan kopplas till specifika verksamheter. Utmaningar är bland annat att särskilja verksamhets- och fastighetsenergi, samt förbrukning från olika verksamhetsutövare som är verksamma i samma fastighet. Därtill omfattas inte energiförbrukning i externa lokaler av landstingets klimatmål, så en klimatväxlingsfond skulle då komma att gynna verksamheter som bedrivs i privatägda fastigheter.

Ytterligare en utmaning skulle vara att definiera en relevant kostnad för klimatpåverkan från landstingets verksamheter som ger efterfrågad styrande effekt. Orsaker till klimatpåverkan, samt möjlighet och kostnader för att minska denna, kan variera stort mellan verksamheter. Kollektivtrafiken står till exempel för störst klimatpåverkan inom landstinget och trafiknämnden kan förväntas bli en stor bidragsgivare till en klimatväxlingsfond. Ett system med en klimatväxlingsfond skulle dock kunna minska utrymmet för andra nödvändiga miljöinvesteringar inom nämndens verksamhet. Detta skulle eventuellt kunna hanteras med tilldelning av utsläppsrätter till nämnder och bolag. Ett sådant system skulle emellertid kräva en omfattande administration.

Klimatväxlingsfond för att nå mål om energieffektivisering
Som angetts ovan är det i nuläget inte möjligt att fullt ut koppla energiförbrukning till specifika nämnder och bolag. Det finns därför stora

osäkerheter kring utformning och effekt av en klimatväxlingsfond som styrmedel för att uppnå miljömålet om energieffektivisering.

För att nå miljöprogrammets mål har Locum AB utarbetat ett antal åtgärder i bolagets Miljöplan 2017-2030. Energimålet kommer att brytas ned per fastighet till energiplaner som beskriver fastigheternas energimål och hur de ska nås. För att minska förbrukningen av verksamhetsenergi kommer Locum AB bl.a. att utveckla kostnadseffektiva incitamentsmodeller genom s.k. Gröna hyresavtal för att tillsammans med vårdverksamheterna minska användningen av verksamhetsenergi.

Klimatväxlingsfond för att nå mål om klimatpåverkan från patientmåltider
För att nå miljömålet om att minska klimatpåverkan från patientmåltider arbetar nämnder och bolag bl.a. med menyplanering, förbättrade beställningsrutiner och åtgärder för att minska matsvinn. Åtgärderna kommer att specificeras i en plan för hållbara patientmåltider som är under framtagande. Förvaltningen bedömer att det i nuläget inte finns behov av ytterligare styrmedel för att nå miljöprogrammets mål om klimatpåverkan från patientmåltider.

Även vid behov av ytterligare åtgärder på området finns det osäkerheter kring nytta och effekt av en klimatväxlingsfond. Patientmåltider upphandlas lokalt av nämnder och bolag. Klimatpåverkan beräknas och sammanställs årligen och klimatdebitering skulle i sådana fall behöva göras i efterhand för föregående år. Löpande klimatdebitering är inte möjlig i dagsläget utan skulle kräva integrering med upphandlade måltidsleverantörers beställningssystem.

Klimatväxlingsfond för att nå mål om klimatpåverkan från tjänsteresor
Styrning och åtgärder för att nå miljöprogrammets mål om minskad klimatpåverkan från tjänsteresor kommer att utredas och utvecklas under 2017. En intern klimatväxlingsfond skulle kunna vara en möjlig åtgärd, men förväntad nytta, administrativa kostnader och alternativa styrmedel behöver utvärderas först.

Klimatväxlingsfonder för tjänsteresor finns i ett flertal landsting, regioner och kommuner. Normalt interndebiteras ett par kronor per mil vid användning av bil i tjänsten och ett fast belopp eller procentuellt påslag för flygresor i tjänsten. Exempelvis interndebiterar Västra Götalandsregionen

250 kronor per enkelresa inrikes, 500 kronor per utrikes resa i Europa och 1 000 kronor per övrig utrikes resa. Pengarna sätts vanligtvis in på ett klimatkonto från vilket verksamheterna kan söka bidrag till klimatförbättrande projekt, exempelvis för satsningar på miljöbilar, pendelkort, bil- och cykelpooler eller videokonferensutrustning.

Klimatpåverkan från tjänsteresor har minskat i flera av de kommuner, landsting och regioner som har infört en klimatväxlingsfond för tjänsteresor. Det är dock svårt att hitta information om kostnader och effekt av införande av klimatväxlingsfonder i relation till alternativa åtgärder och styrmedel inom området. Landstinget i Västernorrland planerar en större utvärdering av sitt klimatväxlingssystem under 2017 som kan utgöra värdefullt underlag till Stockholms läns arbete med miljömål om tjänsteresor.

Mot bakgrund av detta anser förvaltningen att motionen ska anses besvarad.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet att anse motionen besvarad har inga ekonomiska konsekvenser.

Malin Frenning
Landstingsdirektör

Carl Rydingstam
Chef Ledningsstaben

Beslutsexpediering:
Akt
Landstingsfullmäktige
Landstingsdirektörens stab

Godkänd av Malin Frenning, 2017-08-16

Stockholms läns landsting

miljöpartiet de gröna

MOTION

2016-12-13

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -12- 13
Dnr LS 2016-1574

2016:45

Motion av Tomas Eriksson (MP) m fl. ang. Klimatväxlingsfond för minskad klimatpåverkan

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. I Stockholms läns landsting antog vi nyligen ett miljöprogram med målsättningen att år 2021 ska landstingets utsläpp av växthusgaser minskat med minst 50 procent i jämförelse med år 2011 och med minst 75 procent jämfört med 1990. Ett sådant mål kräver åtgärder.

Var tjugonde kommun i Sverige och några regioner (som Stockholms läns landsting snart blir) har redan ett system där de inom den egna organisationen klimatkompenserar sina utsläpp. Systemet går ut på att de verksamheter får betala en avgift baserat på sin klimatpåverkan som går till ett särskilt konto för att användas till utsläppsminskande åtgärder inom den egna organisationen. I de kommuner och regionen som inför detta system har pengarna bland annat gått till att köpa in elcyklar, fixa cykelparkeringar, sätta upp laddstolpar, dela ut kollektivtrafikkort till personalen eller delfinansiera nya tjänster.

Stockholms läns landsting är en stor offentlig aktör med mycket verksamhet. Förutom att minska klimatpåverkan på totalen för SLL står det även i miljöprogrammet att klimatpåverkan från tjänsteresor år 2021 ska ha minskat med 25 procent i jämförelse med 2016 och energianvändningen minskat med 10 procent jämfört med 2011. Även patientmåltidernas klimatpåverkan ska minskas. Skapandet av en intern klimatväxlingsfond skulle vara ett effektivt system för att skapa både piska och morötter inom det egna klimatarbetet och därmed en del i arbetet med att uppnå dessa mål. Piska i form av en drivkraft att minska sin klimatpåverkan för att minska sina kostnader och en morot i att det går att få finansiering för att genomföra åtgärder samt att åtgärderna i sig skulle minska kostnaderna för verksamheten.

Landstingsfullmäktige föreslås besluta

att SLL inför ett system med en klimatväxlingsfond enligt ovan

att varje förvaltning och bolag ska bidra till fonden utifrån sin klimatpåverkan

att ansökningar om att genomföra åtgärder finansierade från fonden ska prioriteras utifrån var möjligheterna till minskad klimatpåverkan är som störst.

Tomas Eriksson Susanne Nordling Malin Karlsson

Thomas Bengtsson

KARIN MICHAL

MARS HARMS-RINGDAHL

Michel Silvestri

Marie-Helena Fjällås